

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження

Яхно Олени Іванівни

«ВОКАЛЬНА СТИЛІСТИКА В УКРАЇНСЬКІЙ РОК-МУЗИЦІ: ГЕНЕЗА, ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ»,

подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,

галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Пропонована для рецензування дисертація *Олени Іванівни Яхно* є дуже своєчасною та актуальною, адже в особі її авторки – талановитого музиканта, педагога, володарки почесної відзнаки МОН України «Відмінник освіти» – яскраво репрезентує відому в Україні та за її межами *слобожанську регіональну школу естрадного вокалу*, демонструє *унікальний багаторічний авторський досвід підготовки естрадних і рокових виконавців*, містить матеріали про *українських рок-музикантів* (та їхню творчість) *світового рівня*, серед яких є випускники самої О. І. Яхно. Адже багато з них під її творчим керівництвом здобули премії найпрестижніших міжнародних і всеукраїнських конкурсів естрадного мистецтва, у тому числі, дитячих, таких як «Чорноморські ігри», «Молода Галичина», «Голос країни», «Конкурс пам'яті Миколи Мозгового», «Х-фактор», «Євробачення», «Нова хвиля», а сьогодні вони вже є народними та заслуженими артистами України.

З огляду на це, рецензоване дослідження постає своєрідним провідником творчих досягнень та професійних напрацювань його авторки, що, на думку, рецензента, *могло би бути наголошеним у дисертаційному тексті*, у тому числі, під час розгляду творчості харківського рок-гурту «*Royal Corvus*», блискуча фронт-вокалістка якого – Аліна Горностаєва – є вихованкою О.І. Яхно.

З приводу сказаного, *в якості рекомендації*, слухним, на думку рецензента, могло би стати розширення практичних платформи та значення отриманих результатів дослідження за рахунок включення авторкою власних унікальних

здобутків у сфері модерації/керівництва музичних/театральних проєктів із перформативною складовою рок-арта, про що, наприклад, рецензент дізналася із особистого Профілю О.І. Яхно, раніше розміщеного на офіційному сайті ХНУМ імені І. П. Котляревського. У ньому, зокрема, вказані: *аранжування, нотування, студійний запис вокально-хорових партій, робота з солістами; підготовка, здійснення та керування музично-творчим процесом, художнє керівництво роботою зі створення музичного оформлення вистав, концертних програм, мюзиклів, мюзиклів-фентезі, гранд-шоу, тріб'ют-шоу, performance* тощо. Ці позиції можна було б також залучити до обов'язкової рубрики дисертаційного Вступу «Практичне значення отриманих результатів», окрім вже наданої дисертанткою корисної інформації щодо подальшої перспективи використання окремих дисертаційних положень. Прочитую наступну тезу зі Вступу: «Матеріали дисертації можуть бути корисними і для виконавців, які працюють у сфері рок-музикування» (сторінка 22 роботи). Натомість, користь перших рецензент вбачає також і в частині komponування, а не лише виконання «рок-альбомів», адже ці дві ланки творчого процесу у рок-композиціях часто саме збігаються та є нерозривними одна від іншої (адже про це також йдеться у розділах дисертації на сторінках 35, 44 тощо).

Стосовно основного тексту дослідження О. І. Яхно слід зазначити, що воно успішно доводить універсальність та об'єктивну дієвість сучасного методологічного «інструментарію» *академічного теоретичного музикознавства*, а також існуючих напрацювань у сферах *етномузикознавства* та *медієвістики* щодо вивчення *неакадемічних мас- і поп-культурних явищ*, зокрема, *рок-музики*.

Арсенал *першого* становлять: компаративний підхід до «характеристики вокалу у джазі, рок- та поп-музиці із застосуванням апарату парадигматики» (як зазначено в Анотації дослідження на с. 3), методи «стилістичного та виконавського аналізу, котрі слугують виявленню індивідуальних рис творчості фронтменів-вокалістів, задіяних для розгляду рок-гуртів» (там само), інтонаційний, жанрово-стильовий аналіз тощо.

Другий етномузикологічний методологічний напрям маркерований дослідницею під час розгляду інтрамузичних впливів на рок-музику: фольклору, «інтонацій-парадигм» речитативно-декламаційного змісту, імпровізаційного фактору, синкретизму, прикладної природи, інших зразків музики третього пласта, зокрема, джазу, у тому числі, за наявності в останньому фольклорної генези.

Третій медієвістський дискурс залучено у дослідженні задля з'ясування багатоскладової природи рок-явищ, походження яких науковиця також пов'язує зі «шлягерною» культурою пізнього Середньовіччя, творчістю менестрелів та мейстерзінгерів, що й зумовлює складність класифікації різновидів рок-композицій.

До сказаного, в якості рекомендацій, рецензент запропонував би розширити парадоксальне коло впливу середньовічної доби на витoki рок-арт'у у царині не лише *musica vulgaris*, світських пісень та музикування, а й церковного хорового *ритуального співу* (саме цю якість, серед деяких інших, дисертантка акцентує як знакову стилему рок-музики). На думку рецензента спадають деякі рок-композиції легендарних німецьких колективів «*Enigma*», «*Gregorian*» та інших.

У цілому, віднайдення такої багатовекторної, парадоксальної і «парадигмальної», за висловом дослідниці, траєкторії історичних витоків і виявів рок-музики як полісемантичного явища, відповідних для цього методів дослідження, спрямованих у річище сучасної рокології, а також академічного музикознавства, результовані у кількох провідних пунктах наукової новизни пропонованої роботи. Серед них – перший досвід комплексного розгляду вокальної стилістики в українській рок-музиці в аспектах генези, еволюції та сучасних репрезентацій; звідси, усвідомлення музичного року саме як парадигмального об'єкту; спроба виокремлення та систематизації стилістичних особливостей рок-вокалу у порівнянні з іншими спорідненими арт-явищами, насамперед, джазом, поп-музикою; введення до музикознавчого обігу поняття «рокізація»; періодизація основних етапів становлення української рок-музики

у проєкції на 17 альбомів, зокрема, 246 композицій чотирьох альтернативних рок-гуртів: «Бумбокс», «Один в каное», «Epolets», «Royal Corvus».

Напряом обраної в роботі «парадигмальної» багатовекторної проблематики зумовив достатній масив теоретичної та, відповідно, джерельної бази з актуальних питань як *музикознавства*, так і *рокології*, що отримує спеціального фокусного висвітлення. Звідси, загальний список використаних джерел налічує 225 позицій, з яких майже третина – іноземними мовами, зокрема, англійською, німецькою, французькою. Деякі з них, що наведені у дисертації, в українському музикознавстві процитовано уперше, серед спеціальних джерел про сучасну рок-культуру залучено 5 найновітніших праць, виданих протягом останнього десятиліття.

Приваблює також і те, що у дисертації дослідниця спирається на спеціальні сучасні розвідки науковців Харкова у царині вокальної стилістики/жанровості, музики третього пласта в її різноманітних виявах. Серед авторів – Е. Алімова, Є. Андрєєв, О. Воропаєва, В. Гіголаєва-Юрченко, Н. Говорухіна, Н. Гребенюк, Н. Дрожжина, Г. Ігнатченко, Я. Каушніян, Ю. Лошков, Т. Мадішева, С. Манько, В. Откидач, І. Палій, А. Помпєєва, І. Присталов, Н. Рябуха, Т. Рябуха, О. Стахевич, О. Федорченко, А. Хуторська, Н. Чистякова, Л. Шаповалова, І. Яркіна та інші. Авторка навіть не оминає культової постаті одного із засновників радянської та української рок-журналістики – С. Короткова.

Власну концепцію дисертантка спрямовує *від* найголовнішого, на її погляд, методологічного дискурсу дослідження вокальної складової в музиці «третього» пласта (Розділ 1.) *через* реконструкцію витоків та базових чинників вокальної стилістики у світовій та українській рок-музиці (Розділ 2.) *до* вивчення вокальної складової у творчості українських альтернативних рок-гуртів (Розділ 3). При цьому, у фокусі авторської уваги постають названі вище колективи, які репрезентують, *по-перше*, чотири різні регіони України – центральний (Київ), західний (Львів), східний (Харків) та південний (Одеса), *по-друге*, спільні тенденції розвитку сучасного українського року, незважаючи на його

«регіональний контекст», *по-третє*, індивідуальні, а тому специфічні особливості та стилістичні платформи, на яких вони базуються.

У підсумковій частині Анотації, а також у наявних до кожного розділу ґрунтовних висновках, так само як у загальних висновках до дисертації, авторкою принципово наголошено «новітній зразок» українського рок-контенту, що «виявляє свою здатність асимілювати та фахово адаптувати характерні риси усіх трьох пластів музики. Це вкотре підтверджує його актуальність у наслідуванні глобальним тенденціям світової рок-культури, у межах якої українські митці демонструють високі творчі досягнення» (с. 7).

Ключові слова, що склали понятійну базу дослідження і демонструють вільне володіння О.І. Яхно професійною термінологією, віддзеркалюють актуальність обраної проблематики, її наукову новизну та перспективу подальшого вивчення. Серед них – рок-музика, поп-рок, український рок, альтернативні українські рок-гурти, стилеутворення в українській рок-музиці, рокізація, рок-вокал, екстрим-вокал та інші.

Отже, із впевненістю можна констатувати, що отримані у рецензованій дисертаційній праці наукові результати є цінним внеском у сучасне українське музикознавство та його новітню самостійну галузь – рокологію, а тому безумовно набувають перспектив для подальшого вивчення.

Втім, рецензент має кілька запитань до дисертантки задля можливості наукової дискусії:

1. Чи можна по відношенню до рок-виконавства застосувати *критерій майстерності* як визначальний саме для професійної мистецької творчості? Якщо «так» або «ні», то чому?

2. Чи існує сучасний феномен *школи року*? Якщо існує, то що це таке, на який вік підготовки можна її скерувати, і чому вона має, передусім, «навчити» музиканта та/або не-музиканта?

3. На сторінці 53 роботи Ви зазначаєте наступне: «Рок-музика як породження соціального молодіжного протесту 1960-х років була одночасно противагою існуючій системі музичної освіти». Якою, на Вашу досвідчену

думку, може бути освітня модель вивчення рок-музики в Україні, чи варто розробляти подібні освітні програми, впроваджувати їх у навчальний процес фахових закладів мистецького профілю? Чи відомий Вам зарубіжний досвід за цим напрямом?

Отже, представлена дисертаційна концепція є цілком оригінальною та актуальною за змістом, структурно і логічно вибудованою, спрямованою на досягнення поставленої у роботі мети, розв'язання відповідних до змісту наукових завдань, містить авторський новаторський погляд на дослідження сучасного мистецького явища рок-музики, має практичне значення отриманих результатів. Анотація та висновки концентровано передають основні положення роботи. Наукові результати дослідження висвітлені у трьох наукових публікаціях, що відповідають вимогам МОН України. В роботі не виявлено порушень академічної доброчесності.

Резюмуючи все вищесказане, слід зазначити, що дисертаційне дослідження *«Вокальна стилістика в українській рок-музиці: генеза, еволюція, сучасні репрезентації»*, цілком відповідає чинним вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 02 – Культура і мистецтво за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, а її авторка *Олена Іванівна Яхно* заслуговує на успішне отримання відповідного наукового ступеня.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри теорії музики
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

М. Ю. БОРИСЕНКО